

การสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว
จังหวัดกาญจนบุรี

นายปรมินทร์ จาตุร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-034-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE TRANSMISSION AND TRADITION OF THE MALAI CHANT AT BAN NONG KHAO,
CHANGWAT KANCHANABURI

Mr. Phorammin Jaruworn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-034-8

ปรมินทร์ จารูว : การสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัด
กาญจนบุรี (THE TRANSMISSION AND TRADITION OF THE MALAI CHANT AT BAN NONG
KHAO, CHANGWAT KANCHANABURI) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. สุกัญญา ภัทรราชย์, ๒๐๗ หน้า
ISBN ๙๗๙-๓๓๓-๐๓๔-๘

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทสวดและทำนองสวด ตลอดจนวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการสืบทอด
ประเพณีสวดพระมาลัย

ผลการศึกษารูปว่า การสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาวสวดโดยฆราวาส ผู้สวดเป็นชายวัย ๔๐ ปี
ขึ้นไป มีคณะสวด ๓ ลำดับ ใช้บทสวดจากคัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับ ส.ธรรมภักดีเป็นหลัก ปัจจุบันมีทำนองสวด
ทั้งสิ้น ๒๒ ทำนอง จำแนกได้เป็น ทำนองสวดพระธรรม ๒ ทำนอง ทำนองเก่า ๕ ทำนอง และทำนองลำนอก
๑๕ ทำนอง

ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคมของบ้านหนองขาวมีผลต่อการสืบทอดประเพณีสวดพระมาลัย ประการ
แรก ความเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานทำให้ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและตนเองจึง
เกิดการสืบทอดประเพณีของชุมชน ประการที่สอง การมีลักษณะสังคมแบบพึ่งพากันทางด้านแรงงานทำให้เกิด
ความผูกพันและรักพวกพ้อง ประการที่สาม การมีระบบเครือญาติที่ผูกพันกันด้วยความเชื่อในผีบรรพบุรุษ
มีประจำหมู่บ้านและประเพณีแต่งงานทำให้มีคนมาร่วมในพิธีศพเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการสืบทอด
ประเพณีสวดพระมาลัย ประการที่สี่ การนับถือพุทธศาสนาแบบชาวบ้านที่เชื่อในเรื่องกรรมและการเวียนว่าย
ตายเกิดผลักดันให้เกิดประเพณีสวดพระมาลัยเพราะชาวบ้านเชื่อว่าการสวดพระมาลัยจะทำให้ผู้ตายได้ไป
สวรรค์ นอกจากนี้ การมีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองซึ่งเกิดจากการตั้งชุมชนอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ยังเป็น
ปัจจัยที่เชื่อให้มีการสืบทอดประเพณีของชุมชนอีกด้วย ปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้ประเพณีสวด
พระมาลัย ยังคงสืบทอดอยู่ที่บ้านหนองขาวนี้ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ภาษาไทย.....ลายมือชื่อนิสิต.....ปรมินทร์ จารูว
สาขาวิชา.....ภาษาไทย.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ปิ่นนภัส ภัทรราชย์
ปีการศึกษา.....๒๕๕๒.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4080147922 : MAJOR THAI

KEY WORD : PHRA MALAI / CHANT / MALAI CHANT / NONG KHAO / KANCHANABURI

PHORAMIN JARUWORN : THE TRANSMISSION AND TRADITION OF THE MALAI CHANT AT BAN NONG KHAO, CHANGWAT KANCHANABURI. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SUKANYA PATRACHAI. 207 pp. ISBN 974-333-034-8.

This thesis aims at studying the Malai funerary chanting tradition at Ban Nong Khao, Tha Muang district, Kanchanaburi province in order to study the chants and melodies and also to analyze the social factors that influence the transmission of the Malai chanting tradition.

The study reveals that the Malai chanting in Ban Nong Khao uses So Dhammaphakdee version as the main chanting text. It is found that the Malai chanters are men over 40 years old and there are 3 main groups of Phra Malai chanters in Ban Nong Khao. At present, 22 melodies of chants are preserved : 2 Phra Dhamma melodies, 5 ancient melodies and 15 Lam Nok melodies.

Certain social factors enable the transmission of the Malai chanting tradition. First, Ban Nong Khao is the community that has a long history enhancing the villagers to be proud of their own community and of themselves as well. Hence, the village traditions have been transmitted. Second, the practice of the exchange of labor and mutual help among villagers strengthens the bond between villagers. Third, the kinship and marriage system together with the belief in the same ancestral spirits also create the sense of belonging to the same kin groups resulting the social obligation to attend the funeral thus helps prolonging the Malai chanting tradition. Fourth, the popular Buddhist belief in karma and reincarnation also justifies the Malai chanting tradition since people believe that the Malai chanting helps the spirits to go to heaven. And last, the village self-sufficient economy increases the village self-reliance thus indirectly helps preserve the tradition. All of the above mentioned social factors help transmit the Malai chanting tradition in Ban Nong Khao.

ภาควิชา.....	ภาษาไทย.....	ลายมือชื่อนิสิต.....	สุวิมลทิ์ สารออร์
สาขาวิชา.....	ภาษาไทย.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....	กัญญา ช่าง
ปีการศึกษา.....	๒๕๔๒.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....	

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จและความเมตตาของ ผศ.สุกัญญา ภัทราชัย อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางด้านคติชนวิทยา อันเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเลือกทำ วิทยานิพนธ์ทางด้านนี้ อาจารย์ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และได้สละเวลาตรวจแก้ไขงาน วิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งประกอบด้วย รศ.ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต รศ.ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์ รศ.ดร.ศิริพร ณ ถลาง และ ผศ.อารดา กิระนันท์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำอันมีค่ายิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ผศ.พรรัตน์ ดำรุง ผศ.ธเนศ เวศร์ภาดา อ.ธีรนุช โชคสุวณิช และ อ.สรรควัฒน์ ประดิษฐพงษ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณของ อ.สารภี มณีจินดา และคุณปริญา มณีจินดา ที่ให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านข้อมูล อาหารและที่พักแก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังให้ความรักความเมตตา และเอาใจใส่ ดูแลเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณพระครูถาวรกาญจนมิตร เจ้าอาวาสวัดอินทาราม และขอขอบพระคุณนักสวดพระมาลัยทุกท่านที่ช่วยเหลือผู้ทำวิจัยอย่างเต็มกำลังความสามารถ ทั้งยังให้ความรักความเอ็นดูผู้วิจัยโดยตลอด ตลอดจนชาวบ้านหนองขาวทุกท่านที่ต้อนรับด้วยมิตรไมตรี อันอบอุ่น ทำให้งานวิจัยสำเร็จได้อย่างราบรื่น

ขอบคุณคุณศิริพร ภัคดีนาสุก คุณอมร ลีวัฒนาวงศ์ คุณรวราพร ลีวัฒนาวงศ์ คุณยศ วณีสอน ร้อยโทศุภชัย เทพสงวน คุณฉัตรชัย คำภาพรพันธุ์ คุณปภัทตรา สายเมธี คุณวรวิทย์ ธนการพานิช คุณรักษพงษ์ ธรรมมุสนา คุณนัฐวุฒิ ไชยเจริญ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะ อักษรศาสตร์ ที่อำนวยความสะดวกในการสืบค้นเอกสารแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการ วิจัยแก่ผู้วิจัย

ท้ายสุด ขอขอบคุณครอบครัวและญาติมิตร ที่เป็นแรงผลักดันและแรงใจให้ผู้วิจัยเพียร ศึกษาเล่าเรียน

ปรมินท์ จารูร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
สมมติฐานของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๒. ภูมิหลังของบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี	๖
๑. ที่ตั้งและอาณาเขต	๖
๒. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ	๖
๓. ประวัติความเป็นมาของบ้านหนองขาว	๙
๔. สภาพสังคมและวัฒนธรรม	๒๘
๔.๑ สภาพสังคม	๒๘
๔.๒ ประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้านหนองขาว	๓๒
๔.๒.๑ ประเพณีที่ปฏิบัติในรอบปี	๓๒
๔.๒.๒ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิต	๔๑
ประเพณีการเกิด	๔๑
ประเพณีโกนจุก	๔๒
ประเพณีการบวช	๔๓
ประเพณีการสู้อ-แต่งงาน ..	๔๕
ประเพณีการตาย.....	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๔.๓ ความเชื่อ	๕๘
๔.๓.๑ ความเชื่อเรื่องยาย	๕๘
๔.๓.๒ ความเชื่อเรื่องการจัดศาลยายและ การทรงเจ้า.....	๕๑
๔.๓.๓ ความเชื่อเรื่องวัน	๕๕
๔.๓.๔ ความเชื่อเรื่องการค้าขายเด็กชื้อซ้อน	๕๖
๔.๓.๕ ความเชื่อเรื่องการถูกผีทัก	๕๗
๓. ประเพณีสวดพระมาลัยของชาวบ้านหนองขาว.....	๕๘
๑. ประวัติการสวดพระมาลัย	๕๘
๑.๑ วรรณกรรมเรื่องพระมาลัย	๕๘
๑.๒ วรรณกรรมเรื่องพระมาลัยในภาคกลาง	๖๒
ก) พระมาลัยกลอนสวด	๖๒
ข) พระมาลัยคำหลวง	๖๔
๑.๓ การสวดพระมาลัยในประเทศไทย	๖๖
การสวดพระมาลัยในภาคเหนือ	๖๖
การสวดพระมาลัยในภาคอีสาน	๖๗
การสวดพระมาลัยในภาคใต้	๖๘
๑.๔ การสวดพระมาลัยในภาคกลาง	๖๙
๒. ประเพณีสวดพระมาลัยของชาวบ้านหนองขาว	๗๗
๒.๑ องค์ประกอบในการสวดพระมาลัย	๗๘
๒.๑.๑ ผู้สวด	๗๘
๒.๑.๒ ผู้ฟัง	๘๔
๒.๑.๓ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสวด	๘๕
ก) นีบพระอภิธรรม	๘๕
ข) ตาลปัตร	๘๗
ค) หนังสือพระมาลัย	๘๘
ง) ปี่พาทย์.....	๙๑

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๒.๒	ธรรมเนียมปฏิบัติในการสวดพระมาลัย	๙๒
๒.๒.๑	ธรรมเนียมปฏิบัติของผู้สวด	๙๒
๒.๒.๒	ธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ฟัง	๙๒
๒.๓	ความเชื่อเกี่ยวกับการสวดพระมาลัย	๙๒
๒.๓.๑	ความเชื่อของผู้สวด	๙๒
๒.๓.๒	ความเชื่อของผู้ฟัง	๙๓
๒.๔	ขั้นตอนในการสวดพระมาลัย	๙๓
๔.	บทสวด ทำนองสวด และการสืบทอดการสวดพระมาลัยในหมู่บ้านหนองขาว	๙๖
๑.	บทสวดพระมาลัย	๙๖
๑.๑	บทสวดที่มีเนื้อความภาษาบาลี	๙๖
๑.๑.๑	คำสวดพระสหัสสนัย	๙๖
๑.๑.๒	บาลีพระธรรม ๗ คัมภีร์	๙๖
๑.๒	บทสวดที่มีเนื้อความภาษาไทย	๙๘
๑.๒.๑	รูปแบบคำประพันธ์ของบทสวดพระมาลัย.....	๙๘
๑.๒.๑.๑	รูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์ยานี ๑๑ ๑๐๑	
๑.๒.๑.๒	รูปแบบคำประพันธ์คล้ายกาพย์ฉบัง ๑๖ ๑๐๑	
๑.๒.๑.๓	รูปแบบคำประพันธ์คล้าย	
กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘.....	๑๐๒	
๑.๒.๑.๔	รูปแบบคำประพันธ์คล้าย	
กาพย์สุรางคนางค์ ๓๒.....	๑๐๓	
๑.๒.๑.๕	ไม่ทราบรูปแบบคำประพันธ์...	๑๐๕
๑.๒.๒	เนื้อหาของบทสวดพระมาลัย.....	๑๐๕
๒.	ทำนองสวดพระมาลัย	๑๑๙
๒.๑	ทำนองสวดพระธรรม	๑๑๙
๒.๑.๑	ทำนองสวดพระสหัสสนัย	๑๒๐
๒.๑.๒	ทำนองสวดพระธรรม ๗ บท	๑๒๒
๒.๒	ทำนองเก่า	๑๒๔
๒.๒.๑	ทำนองฉันท	๑๒๔

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๒.๒.๒	ทำนองราบและรำย	๑๒๖
๒.๒.๓	ทำนองเข็ด	๑๒๘
๒.๒.๔	ทำนองเอกบท	๑๓๐
๒.๒.๕	ทำนองวสันต์และมังกร	๑๓๑
๒.๓	ทำนองลำนอก	๑๓๔
๒.๓.๑	ลำนอกของชาวบ้านหนองขาวในอดีต.....	๑๓๕
๒.๓.๒	ลำนอกของชาวบ้านหนองขาวในปัจจุบัน.....	๑๔๓
๒.๓.๒.๑	ทำนองลำนอกที่ใช้กับบทสวดที่สวด ทำนองฉันท.....	๑๔๓
๒.๓.๒.๑.๑	ทำนองนางยักษ	๑๔๓
๒.๓.๒.๑.๒	ทำนองวังไม้	๑๔๕
๒.๓.๒.๑.๓	ทำนองลำหนองขาว	๑๔๗
๒.๓.๒.๒	ทำนองลำนอกที่ใช้กับบทสวดทำนองราบ และรำย.....	๑๔๙
๒.๓.๒.๒.๑	ทำนองนกขุนทอง	๑๔๙
๒.๓.๒.๒.๒	ทำนองนกเขาชัน	๑๕๐
๒.๓.๒.๒.๓	ทำนองนกกาเหว่า	๑๕๓
๒.๓.๒.๒.๔	ทำนองธรณีกันแสง	๑๕๕
๒.๓.๒.๒.๕	ทำนองทะเลมอญ	๑๕๗
๒.๓.๒.๒.๖	ทำนองพलयชุมพลแปลงกาย	๑๖๐
๒.๓.๒.๒.๗	ทำนองชาละวัน	๑๖๓
๒.๓.๒.๒.๘	ทำนองรามสูร	๑๖๔
๒.๓.๒.๒.๙	ทำนองไปไร่ไปนา	๑๖๖
๒.๓.๒.๒.๑๐	ทำนองจุ่มลูกน้อยตามเมีย .	๑๖๘
๒.๓.๒.๒.๑๑	ไม่ทราบชื่อทำนอง	๑๗๐
๒.๓.๓	ทำนองลำนอกที่ใช้กับบทสวดที่สวดทำนองฉันท ราบและรำย	๑๗๓
	ทำนองใช้เจ้าดวงพวงพุ่ม	๑๗๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

๓. ความสัมพันธ์ของเครื่องหมายวรรคตอนในบทสวด กับการสวด.....	๑๗๕
๔. การสืบทอดวิธีสวดและทำนองสวดพระมาลัยของชาวบ้านหนองขาว	๑๗๗
๕. บทบาทของสังคมกับการสืบทอดประเพณีสวดพระมาลัยที่หมู่บ้านหนองขาว	๑๘๑
๑. สังคมสืบทอดประเพณี	๑๘๑
๒. ประเพณีรักษาวรรณกรรมและทำนองสวด	๑๙๓
๓. กระบวนการสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัย ที่บ้านหนองขาว.....	๑๙๔
๖. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๑๙๖
รายการอ้างอิง.....	๒๐๑
ประวัติผู้เขียน.....	๒๐๗

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ ๑	แผนที่บ้านหนองขาว	๒๙
ภาพที่ ๒	หิ้งบูชาของชาวบ้านหนองขาว	๕๐
ภาพที่ ๓	ถาดเครื่องเซ่น หรือ "สำหรับ" ที่ชาวบ้านนำมาตั้งศาลายาย	๕๒
ภาพที่ ๔	ร่างทรงที่บ้านหนองขาว ขณะเจ้าประทับทรงในงานประจำปี....	๕๓
ภาพที่ ๕	ปุมไม้ประดิษฐานใหญ่ในศาลเจ้าพ่อแม่	๕๔
ภาพที่ ๖	นักสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาวขณะสวดพระมาลัย.....	๘๒
ภาพที่ ๗	หีบพระอภิธรรม	๘๖
ภาพที่ ๘	ตาลปัตร	๘๗
ภาพที่ ๙	คัมภีร์สวดพระมาลัยฉบับ ส.ธรรมภักดี	๘๘

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย